

БЮДЖЕТНІ ПРОГРАМИ ЯК ЇХ ВПЛИВ НА СОЦІАЛЬНО-КУЛЬТУРНИЙ РОЗВИТОК СУСПІЛЬСТВА

В умовах побудови соціально орієнтованої економіки важливого значення набуває механізм раціонального розподілу і перерозподілу сукупного валового національного продукту, забезпеченість фінансовими ресурсами всіх потреб суспільства, особливо тих, що не пов'язані з отриманням прибутку. Одним із найдієвіших інструментів впливу на ці процеси є розроблення ефективних бюджетних програм, що дають змогу інституціям, відповідальним за прийняття державних рішень, чітко визначити пріоритети, цілі й напрями соціально-культурного розвитку на коротко-, середньо- і довготривалу перспективи, а також конкретні заходи, котрі забезпечують їх досягнення, з визначенням необхідних для цього фінансових, матеріально-технічних, інформаційних та трудових ресурсів.

Проте залишаються нерозв'язаними проблеми, пов'язані з формуванням та впровадженням бюджетних програм при реалізації пріоритетів соціально-культурної політики. Дані проблеми зумовлені тим, що не вироблено стратегічної політики в усіх сферах суспільного життя. Це призводить до складності вирішення соціальних завдань і обумовлене високим рівнем нестабільності та невизначеності динаміки розвитку держави. Тому питання активізації наукових зусиль, спрямованих на дослідження теоретико-організаційних засад таких програм у процесі їхньої реалізації, є актуальними.

У країнах з розвинутою ринковою економікою бюджетні програми використовують для досягнення високого рівня соціально-культурного розвитку. При цьому стратегічні пріоритети соціальної політики визначаються на демократичних засадах з урахуванням думок всіх верств населення, науково обґрунтованих розрахунків та прогнозів щодо досягнення цілей соціально-культурного розвитку суспільства. Відтак, основною метою створення таких програм є гарантування прав і свобод кожної людини, прагнення до значного підвищення рівня соціальної захищеності громадян та зміни ролі влади на потреби суспільства.

Процес розроблення та впровадження бюджетних програм при реалізації цілей соціально-культурного розвитку суспільства в Україні здійснюють в умовах застосування механізмів перспективного бюджетного планування, що потребує використання головними розпорядниками коштів бюджету елементів стратегічного планування. Соціально-культурні бюджетні видатки на довго- та середньотермінову перспективу слід планувати на підставі визначених пріоритетів уряду, прогнозу бюджетних надходжень, а також на основі стратегічних планів головних розпорядників бюджетних коштів та потреб суспільства. Це

дасть змогу узгодити політику в сфері державних фінансів впродовж коротко-, середньо- і довготермінових періодів та перейти до формування бюджетної стратегії, а також забезпечить здійснення збалансованої соціально-культурної політики. А це є передумовою для сталого соціального розвитку України [1, с. 40].

Проте слід зауважити, що в Україні нині відсутня єдина стратегія соціально-культурного розвитку держави. Існує велика кількість програм, що є відособленими та нескоординованими між собою, не призначені для досягнення певної стратегічної мети суспільного розвитку. Така ситуація зводить нанівець зусилля з реалізації пріоритетів соціально-культурної політики, підвищення її ефективності, розпорошує державні фінанси, призводить до значних фінансових втрат суспільства. Тому, на сьогодні надзвичайно важливою є проблема розроблення єдиної стратегії соціально-культурного розвитку держави з чітким формулюванням суспільних пріоритетів, цільових установок та завдань, відповідно до якої слід змінити всі інші програми та проекти розвитку [2, с. 22]. Лише за таких умов може йтися про вдосконалення процесу реалізації бюджетних програм у сфері соціально-культурної політики на практиці, а не тільки у теоретичній площині.

Враховуючи викладене, для успішної реалізації бюджетних програм у контексті забезпечення високого рівня соціально-культурного розвитку суспільства необхідно, на нашу думку, здійснити низку заходів, зокрема:

- забезпечити мінімальні державні гарантії реалізації конституційних прав громадян у соціально-культурній сфері;
- вдосконалити соціальну складову макроекономічної політики, яка має бути спрямована на стабілізацію рівня життя населення і поступове забезпечення його сталого зростання тощо;
- завоювати довіру органів управління місцевого самоврядування з боку територіальної громади. Необхідно доводити до кінцевої мети обговорену й підтриману виборцями (територіальною громадою) програму, адже це є фактором довіри до влади;
- аналізувати ступінь досягнення поставлених цілей у процесі реалізації соціально-культурної політики, забезпечення ефективності бюджетних витрат та їх цільового призначення. Крім того, формувати висновки і застереження для перспективних планів соціально-культурного розвитку на наступні роки.

Отже, ефективність впровадження бюджетних програм залежить від спроможності розв'язання проблем у сфері функціонування соціально-культурної політики. Одним із найактуальніших питань є широкий обмін практичним досвідом, обговорення наукової точки зору і, безперечно, активна підтримка як на державному рівні, так і широкими громадськими колами.

Література

1. Чугунов І. Я. Теоретико-методологічні засади удосконалення програмно-цільового методу планування видатків бюджету / І. Я. Чугунов, О. А. Самошкіна // Фінанси України. – 2004. – № 9. – С. 37–44.
2. Запатріна І. В. Програмно-цільовий метод бюджетування у контексті стратегічного та середньострокового планування / І. В. Запатріна, Т. Б. Лебеда // Фінанси України. – 2006. – № 10. – С. 18–31.